

Paranormal Sweden? : Paranormal beliefs and practices in contemporary Sweden

*Ett doktorandprojekt som innehåller statistiska data om vuxna svenskar
paranormala trosföreställningar, praktiker och upplevelser*

[Cristoffer Tideliu], [Uppsala Universitet]

Sammanfattning/introduktion

Under hösten 2020 genomfördes en enkät vid Medborgarpanelen med ett fokus på olika paranormala trosföreställningar och motsvarande praktiker och upplevelser, såsom andar och hemsökelse, parapsykologiska förmågor (exv. telepati) och UFOs. Utöver att fastställa i vilken utsträckning vuxna svenskar bejakar paranormal tro, praktik och upplevelse var det även av vikt att undersöka om dessa var vanligare (eller ovanligare) inom särskilda befolkningsgrupper. Ett av de tydligaste resultaten var att de flesta vuxna svenskar tar avstånd från de flesta påståenden om paranormala fenomen. Om man däremot slår samman de svarande som bejakat åtminstone ett påstående avseende paranormal tro respektive praktik och upplevelse framträder dock ett annat mönster: omkring 41 procent tror på åtminstone ett paranomalt fenomen, medan 66 procent har testat någon aktivitet, praktik alternativt upplevt någonting relaterat till det paranormala.

Syfte

Bakgrunden till det religionssociologiska doktorandprojektet, inom vilket enkäten *Paranormal Sweden* ingick, var att paranormala (ungefär definierat som omstridda och oförklarade fenomen) idéer och praktiker är tämligen vanligt förekommande, möjligen på frammarsch, och allt oftare avbildade i populärkultur samt olika mediesammanhang. Utifrån detta var syftet med delstudien (för avhandlingen inkluderar även andra, kvalitativa material angående engagemang med paranormala fenomen i Sverige) att fastställa hur vanliga olika idéer, praktiker och upplevelser relaterade till paranormala fenomen är bland vuxna svenskar, och om några särskilda befolkningsgrupper är mer (eller mindre) benägna att tro, testa eller uppleva sådana företeelser.

Data och metod

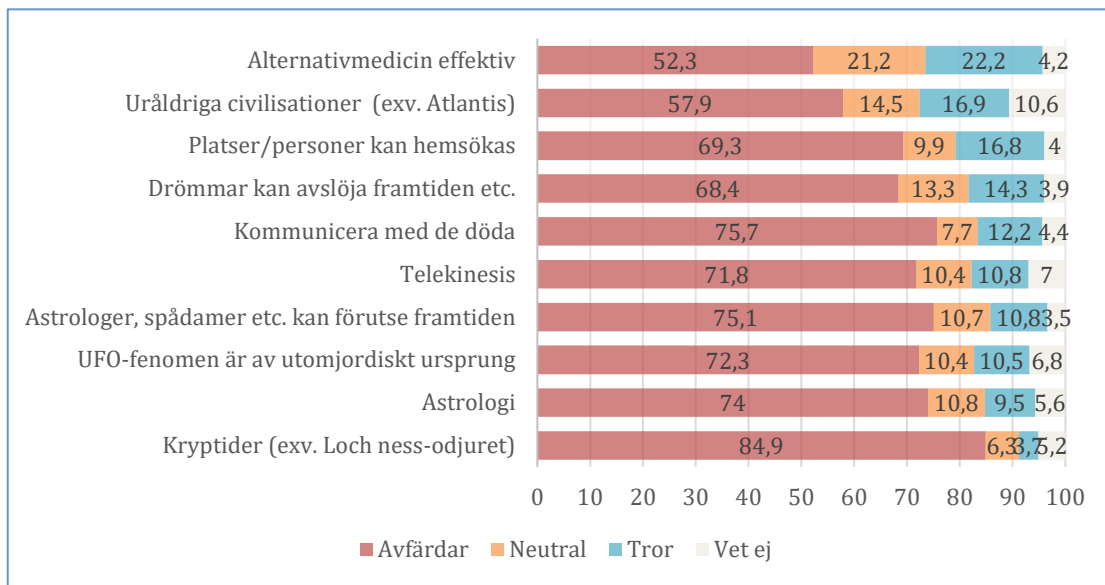
En enkät som bland annat innehåller tio påståenden (inom frågan "Hur troliga tycker du att följande påståenden är?") om paranormala trosföreställningar och tolv påståenden (inom frågan "Har du någonsin gjort eller varit med om något av följande?") om paranormala praktiker och upplevelser distribuerad till cirka 1900 slumpmässigt rekryterade paneldeltagare. 1100 svar var del av slutenkäten efter "viktning" gentemot kön, ålder och utbildning i syfte att förbättra stickprovets representativitet.

Utöver deskriptiv statistik såsom uppskattade frekvenser och proportioner utfördes olika statistiska analyser (exv. faktoranalys och olika regressionsanalyser) i syfte att påvisa relationer mellan både variabler i studien och mellan variabler och olika befolkningsgrupper (exv. kön, åldersgrupper, inkomst- och utbildningsgrupper).

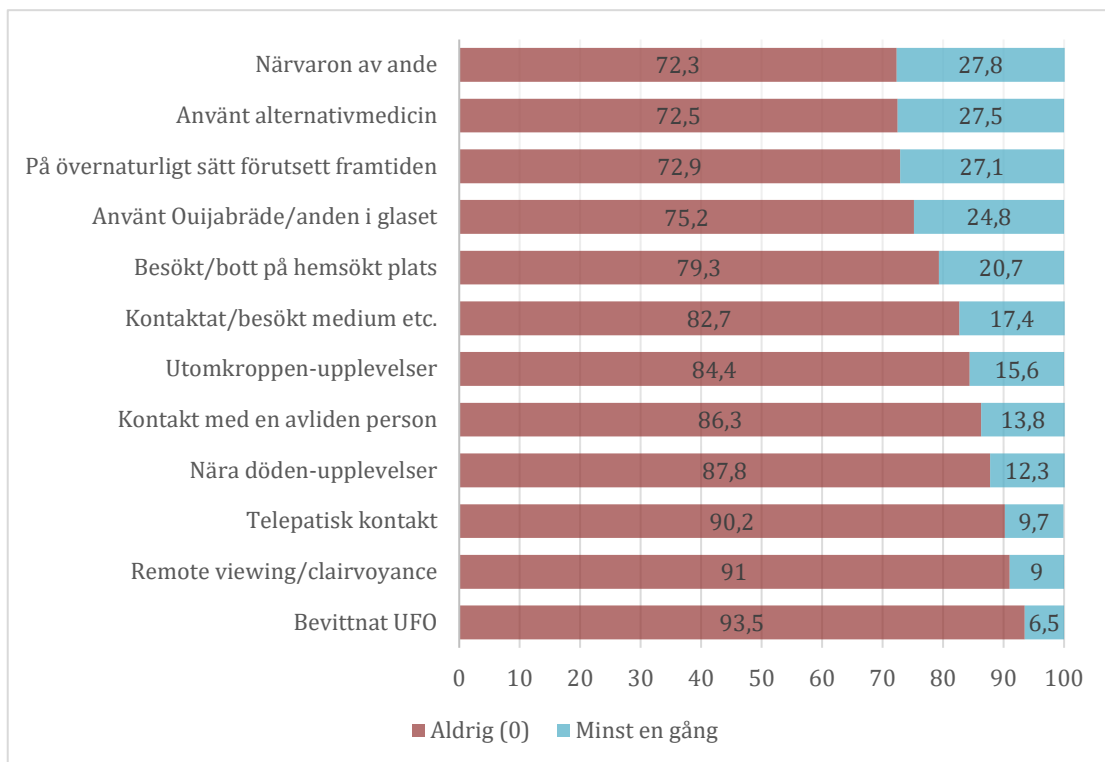
Resultat

Kort kan konstateras att de flesta vuxna svenskar distanserar sig från de olika paranormala trosföreställningarna, praktikerna och upplevelserna: de bekräftas alltså bara av minoriteter. Därtill varierar de positiva andelarna kraftigt från variabel till variabel, vilket figur 1 och 2 visar, från ett fåtal procent till mer än en av fem personer. I figur 1 och 2 inkluderas förkortade variabler för de paranormala trosföreställningarna, praktikerna och upplevelserna. Den intresserade läsaren som önskar ta del av formuleringarna i sin fullständighet hänvisas till Appendix 1 i Tideliu 2024.

Figur 1. Paranormala trosföreställningar, i giltiga procent.

Figur 2. Paranormala praktiker och upplevelser, i giltiga procent.

Men, när de som bekräftar åtminstone en trosföreställning respektive praktik och upplevelse räknas tillsammans framträder ett annorlunda mönster. 41 procent av svenskarna bekräftar då åtminstone en paranormal trosföreställning, vilket överensstämmer mycket väl med de 40 procent som nyligen konstaterades i nationella SOM-undersökningen (Bergquist. & Lundmark 2023) avseende paranormal tro, medan 66 procent har testat någon praktik eller rapporterar någon upplevelse relaterad till paranormala fenomen.

Bland statistiskt säkerställda resultat (med andra ord, med största sannolikhet resultat som inte orsakats av slumpen) kan nämnas att kvinnor tror på och har fler erfarenheter av idéer och praktiker relaterade till paranormala fenomen. Detta kan även sägas om svarande som oftare kommer i kontakt med

avbildningar eller samtal kring paranormala fenomen, såsom skildringar i populärkultur och media eller bland anhöriga. En lägre tillit till officiella versioner av omstridda händelser, vilket användes som en indikator för konspirationsteoretiska tendenser, visade sig också hänga samman med större nivåer av paranormal tro och praktik, men detta samband var svagare. Socioekonomisk klass (exv. grupper baserade på månatlig inkomst och utbildning) gav få utslag.

För mer information om dessa och fler resultat hänvisas den intresserade läsaren till avhandlingen i sin helhet, likaså kommande vetenskapliga artiklar.

Ovanstående resultat är baserade på:

Tidelius, Cristoffer. 2024. *Paranormal Sweden?: Paranormal beliefs and practices in contemporary Sweden*. Studies in Religion and Society, 22. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis. Open access via Diva: https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?dswid=2325&pid=diva2%3A1821290&c=6&searchType=SIMPLE&language=sv&query=paranormal+sweden&af=%5B%5D&aq=%5B%5B%5D%5D&aq2=%5B%5B%5D%5D&aqe=%5B%5D&noOfRows=50&sortOrder=author_sort_asc&sortOrder2=title_sort_asc&onlyFullText=false&sf=all

Se även:

Bergquist, J. & Lundmark, S. 2023. "De okända". In Andersson, U., Öhberg, P., Carlander, A., Martinsson, J. & Theorin, N. (eds.). *Ovisshetens tid*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.